

Брюксел, 7.3.2013
COM(2013) 123 final

ЗЕЛЕНА КНИГА

за Европейска стратегия относно пластмасовите отпадъци в околната среда

СЪДЪРЖАНИЕ

ЗЕЛЕНА КНИГА за Европейска стратегия относно пластмасовите отпадъци в околната среда.....	2
1. Пластмасовите отпадъци — описание на един все по-сериозен проблем	4
2. Законодателни разпоредби в Европа във връзка с пластмасовите отпадъци.....	7
3. Управление на пластмасовите отпадъци и ефективност на ресурсите.....	10
4. Международно измерение.....	11
5. Варианти на политиката за подобряване на управлението на пластмасовите отпадъци в Европа.....	12
5.1. Прилагане на йерархията на отпадъците към управлението на пластмасовите отпадъци.....	12
5.2. Постигане на целите, рециклиране на пластмаса и доброволни инициативи....	14
5.3. Насочване на поведението на потребителите	15
5.4. Към по-устойчиви видове пластмаси.....	16
5.5. Дълготрайност на пластмасите и пластмасовите продукти.....	18
5.6. Насърчаване на биоразградимите пластмаси и биопластмасите	20
5.7. Инициативи на ЕС относно отпадъците в морските води, включително пластмасовите отпадъци.....	23
5.8. Международни действия	24

ЗЕЛЕНА КНИГА

за Европейска стратегия относно пластмасовите отпадъци в околната среда

Целта на настоящата Зелена книга е да стартира обсъждане на широка основа относно възможните отговори на свързаните с пластмасовите отпадъци предизвикателства пред обществената политика, които понастоящем не са подробно разгледани в законодателството на ЕС в областта на отпадъците. Последващите действия във връзка със Зелената книга ще бъдат неразделна част от по-широкия преглед на законодателство в областта на отпадъците, който ще бъде завършен през 2014 г. Предмет на този преглед ще бъдат съществуващите цели за оползотворяване и депониране на отпадъци, както и последваща оценка на петте директиви, които обхващат различни потоци от отпадъци.

Присъщите на пластмасата характеристики поражда специфични предизвикателства пред управлението на отпадъците. Пластмасата е относително евтина, подходяща за различни цели и има много промишлени приложения, което води до многократното нарастване на нейното производство през миналия век — тенденция, която се очаква да продължи. Второ, пластмасата е много дълготраен материал, който надживява произведените от него продукти. В резултат на това генерирането на пластмасови отпадъци нараства в световен мащаб. Дълготрайността на пластмасата също така означава, че неконтролираното ѝ обезвреждане като отпадък е проблематично, тъй като тя може да се задържи в околната среда много дълго време. Необходимостта от продължаване на усилията за намаляване на разпространението и въздействието на пластмасата в морската среда бе обект на специално внимание по време на срещата на високо равнище „Рио+20“.

По-доброто управление на пластмасовите отпадъци обаче носи не само предизвикателства, но и възможности. Въпреки че пластмасата е напълно рециклируем материал, понастоящем се рециклират само малка част от пластмасовите отпадъци. Засиленото рециклиране би допринесло за целите на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа, приета през 2011 г.¹, и би спомогнало за намаляване на емисиите на парникови газове и вноса на суровини и изкопаеми горива. Подходящо разработени мерки за рециклиране на пластмасата също така могат да подобрят конкурентоспособността и да създадат нови икономически дейности и работни места.

Настоящата Зелена книга ще спомогне да се извърши преоценка на риска за околната среда и човешкото здраве, произтичащ от съдържащата се в продуктите пластмаса, когато те се превърнат в отпадъци, като разглежда възможността за екологосъобразното им проектиране както във функционално, така и в химично отношение. Наред с това тя ще постави началото на процес на обсъждане, насочен към решаване на проблема с неконтролираното обезвреждане на пластмасовите отпадъци и отпадъците в морските води. Зелената книга следва също да подпомогне напредъка при дискусиата относно включването на въздействията, свързани с жизнения цикъл — от добива на суровини до фазата на края на жизнения цикъл — в цените на пластмасовите продукти.

---

¹ COM(2011) 571.

Комисията започва тази консултация с цел да се съберат факти, да се оценят спорните въпроси и да се получат мненията на всички заинтересовани страни относно едно явление, който има много измерения.

Приканва се предоставянето на коментари по всички или по някои аспекти на документа. След всеки раздел са посочени конкретни въпроси относно вариантите на политиката.

Държавите членки, Европейският парламент, Европейският икономически и социален комитет и всички други заинтересовани страни се приканват да представят своите мнения по предложенията, изложени в настоящата Зелена книга. Мненията следва да се изпращат на адрес http://ec.europa.eu/environment/consultations/plastic_waste_en.htm и да бъдат получени от Комисията до 7 юни 2013 г.

Забележка: данните в повечето препратки в настоящия текст се основават на официалната статистика на Евростат и Европейското икономическо пространство.

1. ПЛАСТМАСОВИТЕ ОТПАДЪЦИ — ОПИСАНИЕ НА ЕДИН ВСЕ ПО-СЕРИОЗЕН ПРОБЛЕМ

Производството на пластмаса

Пластмасата е сравнително нов материал, който започна да се произвежда в промишлен мащаб едва през 1907 г.² Понастоящем тя е силно разпространена в промишлените и потребителските стоки и съвременният живот е немислим без нея. В същото време характеристиките, които правят пластмасата толкова приложима — дълготрайност, ниско тегло и ниска цена, затрудняват нейното обезвреждане³.

Световното производство на пластмаса нарасна от 1,5 млн. тона (Mt) годишно през 1950 г. на 245 Mt през 2008 г., като само в Европа са произведени 60 Mt⁴. Производството през последните 10 години се равнява на общото производство през целия XX век⁵. Приблизителните изчисления (съгласно сценария на запазване на статуквото) сочат, че през 2020 г. на пазара на ЕС ще бъдат пуснати 66,5 Mt⁶ пластмаса, а до 2050 г. световното производство на пластмаса може да се утрои⁷.

Пластмасовите отпадъци

Според приблизителни изчисления през 2008 г. в Европейския съюз (ЕС-27) са генерирани около 25 Mt пластмасови отпадъци. От тях 12,1 Mt (48,7 %) са били депонирани, като 12,8 Mt (51,3 %) са били оползотворени⁸ и само 5,3 Mt (21,3 %) са били рециклирани⁹. Макар че прогнозата до 2015 г. предвижда общо увеличение от 30 % на нивото на механично рециклиране (от 5,3 Mt на 6,9 Mt), депонирането и изгарянето с оползотворяване на енергията¹⁰ се очаква да останат преобладаващите начини за управление на отпадъците¹¹.

Производството на пластмаса нараства заедно с БВП¹² и с него е свързано общо увеличение на производството на пластмасови отпадъци на 5,7 Mt (23 %) през периода 2008—2015 г.¹³ Това до голяма степен се дължи на 24 %-ия растеж в сектора на опаковките и е част от непрекъснатата тенденция на увеличаване на пластмасовите

² Gerhard Pretting/Werner Boote, Plastic Planet („Пластмасовата планета“), Ornage Press, Freiburg 2010 г., стр. 8.

³ In depth report Plastic Waste: Ecological and Human Health Impacts, Science for Environment Policy, (Подобен доклад на тема: „Пластмасовите отпадъци: въздействие върху околната среда и човешкото здраве“), ноември 2011 г., стр. 1.

⁴ (BIOIS) Plastic waste in the Environment („Пластмасовите отпадъци в околната среда“), окончателен доклад, Европейска комисия, ноември 2010 г., <http://ec.europa.eu/environment/waste/studies/pdf/plastics.pdf>.

⁵ KPMG International (2010). The future of the chemical industry („Бъдещето на химическата промишленост“).

⁶ Plastic waste in the Environment, loc.cit, стр. 163.

⁷ Worpel G., Van den Akker J., Pors J., Ten Wolde, Plastics do not belong in the ocean. Towards a roadmap for a clean North Sea („Пластмасите нямат място в океана. Към пътна карта за чисто Северно море“). IMSA Amsterdam (2011), стр. 39.

⁸ Статистическите данни на държавите членки съдържат сведения само за пластмасовите опаковки. Може да се предположи, че действителното количество на пластмасовите отпадъци е по-голямо. Вж. FORWAST, 2010, Policy recommendations, стр. 43. (http://forwast.brgm.fr/Documents/Deliverables/Forwast_D63.pdf).

⁹ (BIOIS) Plastic waste in the Environment, loc.cit., стр. 73.

¹⁰ Дейност по оползотворяване R1 съгласно приложение II към Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците.

¹¹ (BIOIS) Plastic waste in the Environment, loc.cit, стр. 123.

¹² (BIOIS) Plastic waste in the Environment, op.cit., стр. 122 и следващи.

¹³ (BIOIS) Plastic waste in the Environment, loc.cit., стр. 123.

отпадъци в Европа. При липсата на подобро проектиране на продуктите и подобрени мерки за управление на отпадъците пластмасовите отпадъци в ЕС ще се увеличават заедно с увеличаването на производството.

Възможно е наблюдаваните в ЕС тенденции да намерят по-силно проявление както в бързоразвиващите се икономики като Индия, Китай, Бразилия и Индонезия, така и в развиващите се страни. Очаква се световното население да нараства със 790 милиона всяко десетилетие, като до 2050 г. може да достигне над 9 милиарда с нова средна класа от около 2 милиарда души¹⁴. Това вероятно ще увеличи търсенето на пластмаса и количеството на пластмасовите отпадъци в световен мащаб.

Пластмасовата промишленост

Пластмасовата промишленост има важна икономическа роля в Европа, като осигурява заетост общо на около 1,45 милиона души в над 59 000 дружества и генерира оборот в региона в размер на около 300 млрд. EUR годишно. Производственият сектор осигурява 167 000, а преработвателният — 1,23 милиона работни места (ЕС-27, 2005—2011 г., Евростат) най-вече в малките и средните предприятия¹⁵.

По отношение на управлението на отпадъците събирането и сортирането на отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и пластмаси предоставя най-големите възможности за работа, като съответно се създават общо 40 и 15,6 работни места на 1000 тона преработен материал. Рециклирането на пластмаса само по себе си има потенциал да създаде 162 018 работни места в ЕС-27, ако до 2020 г. процентът на рециклиране се повиши до равнище от 70 %¹⁶.

Пластмасата се използва предимно за опаковки като евтин продукт за еднократна употреба, който най-често не се използва повторно или повторната му употреба не е предвидена. Пазарът на преработвателите на пластмаси е доминиран от сектора на опаковките от пластмаса (40,1%), следван от строителния сектор (20,4%). Пластмасовата промишленост очаква дългосрочен растеж от около 4% в световен мащаб, който значително надвишава растежа на световния БВП¹⁷. Европа все още е нетен износител на пластмасови продукти — през 2009 г. тяхната стойност бе 13 млрд. EUR, но от 2008 г. насам производството на Китай отбелязва сходни равнища¹⁸.

Поведение в околната среда

След като веднъж попаднат в околната среда — особено в морската среда — пластмасовите отпадъци могат да се задържат там в продължение на стотици години¹⁹. Всяка година в световните океани и морета попадат 10 милиона тона отпадъци, най-вече пластмасови, които ги превръщат в най-голямото бунисе на пластмаса в света и нанасят вреда както на крайбрежната и морската среда, така и на водните организми. Приблизителните изчисления сочат, че петната от отпадъци в Атлантическия и Тихия океан са от порядъка на 100 Mt, от които около 80 % са от пластмаса. Пластмасовите отпадъци причиняват заплитане на морските видове в тях или биват погълнати от тези

¹⁴ Световен бизнес съвет за устойчиво развитие (WBCSD), Vision 2050, <http://www.wbcsd.org/templates/TemplateWBCSD5/layout.asp?type=p&MenuId=MTYxNg&doOpen>.

¹⁵ Plastics Europe, plastics – the facts, 2012, стр. 5.

¹⁶ Friends of the Earth („Приятелите на Земята“), доклад от септември 2010 г., More jobs, less waste („Повече работни места, по-малко отпадъци“), стр. 16, стр. 31.

¹⁷ Plastics Europe, loc.cit., стр. 5.

¹⁸ Plastics Europe, loc.cit., стр. 12.

¹⁹ Wurpel G. et al, loc cit., стр. 13.

видове²⁰. Така нареченият „призрачен“ риболов²¹ чрез изоставени пластмасови риболовни уреди води до високи икономически разходи и значителни екологични вреди. Инвазивните видове използват пластмасовите отпадъци, за да преплуват дълги разстояния в океаните. Повечето пластмасови отпадъци в крайна сметка падат и остават на морското дъно²².

Пластмасата не е инертен материал. Обикновената пластмаса съдържа голям брой, а понякога и голям процент химически добавки, които могат да бъдат ендокринни разрушители или канцерогенни, или да провокират други токсични реакции и по принцип могат да мигрират в околната среда, макар и в малки количества²³. Устойчивите органични замърсители (УОЗ) — например пестициди като ДДТ (дихлоро-дифенил-трихлороетан) и ПХБ (полихлорирани бифенили)²⁴, могат да се прикрепват от заобикалящата вода към пластмасови късове, които са потенциално вредни²⁵, и да навлязат в хранителната верига чрез морската фауна, която поглъща пластмасите („ефект на Троянския кон“)²⁶. Тези УОЗ не се отличават с лесен естествен разпад и се натрупват в телесните тъкани, като имат потенциално канцерогенни, мутагенни и други последици за здравето²⁷.

Малките и фините частици (т. нар. пластмасови микрочастици) са резултат от десетилетия фоторазграждане и механично износване и предизвикват особено голяма загриженост. Те се срещат повсеместно и достигат дори и най-отдалечените райони²⁸, като концентрацията им във водата понякога е по-висока от тази на планктона. Ако тези пластмасови микрочастици и съдържащите се в тях химически добавки бъдат поглънати в големи количества от морската фауна, те могат да създадат сериозен риск от замърсяване на хранителната верига чрез взаимоотношението хищник-плячка.

Неефективното управление на отпадъците на сушата, по-специално твърде незначителните проценти на оползотворяване на пластмасовите отпадъци, утежнява проблема, свързан със замърсяването на морската среда с пластмаси, който е един от

---

²⁰ UNEP, 2009, Marine Litter: A global challenge („Морското замърсяване — световен проблем“), http://www.unep.org/pdf/unep_marine_litter-a_global_challenge.pdf.

²¹ Явление, при което големи парчета изоставени рибарски мрежи плават във водата, като в тях случайно попадат значителни количества риба.

²² В близост до големи градове и офшорни каньони гъстотата може да се разпрости до 100 000 броя на km². Вж. по-нататък: Wurpel, G. loc.cit., стр. 32, 35.

²³ Повечето добавки са пълнители и подсилващи материали, пластификатори, оцветители, стабилизатори, спомагателни средства за обработка, забавители на горенето, пероксиди и антистатистици, всеки от които представлява цяло семейство от химикали.

²⁴ Mato Y., Isobe T., Takada H., Kanehiro H., Ohtake S. и Kaminuma T. (2001) „Plastic resin pellets as a transport medium for toxic chemicals in the marine environment“ („Гранулите от пластмасова смола като транспортна среда за токсични химикали в морската среда“) в *Environmental Science and Technology* 35(2): 318-324.

²⁵ Rios, L.M., Moore, C. и P.R. Jones (2007) „Persistent organic pollutants carried by synthetic polymers in the ocean environment“ („Устойчиви органични замърсители, пренасяни от синтетични полимери в океанската среда“) в *Marine Pollution Bulletin* 54: 1230-1237.

²⁶ Rios, L.M., Jones, P.R., Moore, C. и U. Narayan (2010) „Quantification of persistent organic pollutants adsorbed on plastic debris from the Northern Pacific Gyres’ “Eastern Garbage Patch“ („Количествено определяне на устойчивите органични замърсители, адсорбирани върху пластмасови отпадъци от Източното петно от отпадъци в теченията в северната част на Тихия океан“), приета в *Journal of Environment Monitoring*.

²⁷ (BIOIS) Plastic waste in the Environment, loc.cit, стр. 117.

²⁸ (BIOIS) Plastic waste in the Environment, loc.cit, стр. 114.

най-големите и бързо нарастващи екологични проблеми в световен мащаб²⁹. Експерти преценяват, че около 80 % от морските пластмасови отпадъци постъпват от сушата³⁰.

Основните намиращи се на сушата източници на пластмасови отпадъци в морските води са следните: зауствания на дъждовни води, дъждопреливници, отпадъци, свързани с туризма, незаконно изхвърляне³¹, промишлени дейности, неподходящ транспорт, потребителски козметични продукти, синтетични абразиви за пясъкоструене, както и полиестерни и акрилни влакна от пране на дрехите³². Пластмасови гранули могат да бъдат открити в повечето световни океани, дори и в неиндустриализирани райони като югозападната част на Тихия океан³³.

2. ЗАКОНОДАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ В ЕВРОПА ВЪВ ВРЪЗКА С ПЛАСТМАСОВИТЕ ОТПАДЪЦИ

Законодателство в областта на отпадъците

Въпреки че пластмасовите отпадъци оказват все по-сериозно въздействие върху околната среда, в законодателството на ЕС не им е отделено специално внимание. Само Директива 94/62/ЕО за опаковките съдържа конкретна цел за рециклиране на пластмасови опаковки. Рамковата директива за отпадъците (Директива 2008/98/ЕО) определя обща цел за рециклиране на битовите отпадъци, която обхваща, наред с други материали, и пластмасовите отпадъци. Рамковата директива за отпадъците е приложима и в някои други отношения. Например с директивата се установява разширената отговорност на производителя като основен принцип в управлението на отпадъците. С нея също така се определя йерархията на отпадъците, като се дава предимство на предотвратяването, повторната употреба и рециклирането на отпадъците пред оползотворяването, включително оползотворяването на енергията, и обезвреждането им. Продължава обаче да съществува рязък контраст между законовите изисквания и действителната практика за управление на отпадъците.

В Рамковата директива за отпадъците Комисията се приканва да преразгледа целите си и да обмисли допълнителни цели за други потоци от отпадъци, ако това е

²⁹ Годишник на Програмата на ООН за околната среда (ЮНЕП); Emerging issues in global environment („Възникващи въпроси в глобалната околна среда“), Nairobi 2011; GESAMP (2010, IMO/FAO/UNESCO-IOC/UNIDO/WMO/IAEA/UN/UNEP Joint Group of Experts on the Scientific Aspects of Marine Environmental Protection („Съвместна група от експерти по научните аспекти на опазването на морската среда — GESAMP“); Bowmer, T. and Kershaw, P.J., 2010 (Eds.), Proceedings of the GESAMP International Workshop on plastic particles as a vector in transporting persistent, bio-accumulating and toxic substances in the oceans. („Протоколи от международната работна среща на GESAMP относно пластмасовите частици като вектор в транспортирането на устойчиви, биоакмулиращи и токсични вещества в океаните“). GESAMP Rep. Stud. No. 82, 68 стр, стр. 8.

³⁰ UNEP (2005). Marine litter, an analytical overview („Отпадъците в морските води, аналитичен обзор“): http://www.unep.org/regionalseas/marinelitter/publications/docs/anl_oview.pdf.

³¹ Liffman M. и Boogaerts (1997) „Linkages between land-based sources of pollution and marine debris“ („Връзки между намиращи се на сушата източници на замърсяване и отпадъците в морските води“) в Marine Debris. Sources, Impacts, Solutions, стр 359—366.

³² Browne, M.A., Crump, P., Niven, S.J., Teuten, E., Tonkin, A., Galloway, T., Thompson, R. (2011). Accumulation of microplastics on shorelines worldwide: sources and sinks („Натрупване на пластмасови микрочастици по бреговете линии в целия свят: източници и поглъщатели“), Environ Sci Technol, 45(21), 9175—9179.

³³ Derraik J.G.B (2002) „The pollution of the marine environment by plastic debris: a review“ („Замърсяването на морската среда с пластмасови отпадъци: преглед“) в Marine Pollution Bulletin 44:842—852.

целесъобразно. От Комисията е поискано също така да преразгледа определените в Директивата относно депонирането на отпадъци цели за намаляване на депонирането на биоразградими отпадъци, както и целите за рециклиране и оползотворяване, посочени в Директива 94/62/ЕО относно опаковките и отпадъците от опаковки, за няколко категории отпадъци от опаковки.

Комисията реши да направи широкообхватен преглед на съществуващото законодателство в областта на отпадъците и на различните цели, който ще бъде завършен през 2014 г. В него е включена и последваща оценка („проверка на пригодност“) на пет съществуващи директиви, които обхващат потоците от отпадъци³⁴. В рамките на тази оценка ще бъде извършен анализ на ефективността, ефикасността, съгласуваността и приложимостта. Последващите действия във връзка с настоящата Зелена книга ще представляват неразделна част от този широкообхватен преглед на законодателството в областта на отпадъците.

Законодателство в областта на химикалите

Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH) има известна приложимост при рециклирането на пластмаси. Въпреки че в него се съдържат конкретни разпоредби³⁵, които улесняват предлагането на рециклирани материали на пазара, в някои случаи използването на добавки в пластмасите може да възпрепятства съответствието в рамките на REACH, ако използването на добавките не е разрешено в нови продукти. Някои процеси по REACH също са от значение за подобряването на ресурсната ефективност на пластмасите, включително тяхната рециклируемост, и рисковете, свързани с попадането на пластмасата в околната среда. По-специално ограниченията продължават да бъдат основните инструменти за намаляване на опасностите, свързани с някои пластмаси. Разрешаването би могло да се използва за постигане на постепенното заместване на тези пластмасови добавки в пластмасите, произведени в ЕС, които предизвикват най-голяма загриженост.

Регламент (ЕО) № 1272/2008 относно класифицирането, етикетирането и опаковането дава възможност за идентифициране на опасните химични вещества и информира потребителите за тези опасности чрез стандартни символи и фрази върху опаковъчните етикети и чрез информационни листове за безопасност. Тази информация е от решаващо значение за стимулиране на производството на по-малко опасни пластмаси в Европа, а оттам — и за увеличаване на рециклирането на пластмаса в Европа.

Опасностите, свързани с наличието на пластмасови отпадъци в околната среда, биха били значително по-малки, ако съществуващото европейско законодателство в областта на отпадъците беше прилагано правилно. В много държави членки депонирането остава преобладаващ метод за обезвреждане на отпадъците от пластмаса³⁶. Освен това незаконното изхвърляне на отпадъци не е напълно елиминирано и много депа за

³⁴ Директива 2006/66/ЕО относно батерии и акумулатори, *ОВ L 266*, 26.9.2006 г., стр. 1—14; Директива 2000/53/ЕО относно излезлите от употреба превозни средства, *ОВ L 269*, 21.10.2000 г., стр. 34; Директива 94/62/ЕО относно опаковките и отпадъците от опаковки, *ОВ L 365*, 31.12.1994 г., стр. 10—23; Директива 96/59/ЕО за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили (ПХБ/ПХТ), *ОВ L 243*, 24.9.1996 г., стр. 31—35; Директивата относно утайките от отпадъчни води (Директива (86/278/ЕИО), *ОВ L 181*, 4.7.1986 г., стр. 6—12.

³⁵ По-специално член 2, параграф 7, буква г).

³⁶ (BIOIS) Plastic waste in the Environment, loc.cit., стр. 74.

отпадъци са незаконни или неефективно управлявани³⁷. Още по-голяма тревога предизвиква броят на домакинствата, които все още не са обхванати от каквато и да е общинска система за събиране на отпадъци³⁸. Всичко това води до ситуация, при която върху пластмасовите отпадъци не се упражнява никакъв контрол и по този начин се увеличава вероятността леката пластмаса да достигне до водни обекти и да попадне в морето.

Прилагане на законодателството в областта на отпадъците

Спазването на законодателството в областта на отпадъците може да допринесе съществено за насърчаване на икономическия растеж и създаване на работни места. В проведено неотдавна проучване се посочва, че пълното прилагане на законодателството на ЕС в областта на отпадъците би могло да доведе до спестяване на 72 млрд. EUR годишно, до увеличаване на годишния оборот на сектора на управлението и рециклирането на отпадъците в ЕС с 42 млрд. EUR и до създаване на над 400 000 работни места до 2020 г.³⁹

Тъй като пластмасовите отпадъци са категоризирани като неопасни, те могат да се изнасят за държави, които не са членки на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), като се следва процедурата съгласно Регламента относно превозите на отпадъци (РПО) и при условие че вносът не е забранен от държавата по местоназначение. В периода 1999—2011 г. общият износ на пластмасови отпадъци от държавите — членки на ЕС, се увеличи пет пъти, като по-голямата част от него бе насочена към Азия⁴⁰.

Недостатъчното прилагане на РПО води до незаконното извозване на големи количества отпадъци извън ЕС⁴¹. Сред най-често изнасяните видове отпадъци са електронните, които съдържат голямо количество пластмаса. Този износ допринася за натиска върху околната среда, особено в държавите със слабо развити системи за управление на отпадъците. Незаконното извозване на пластмасови отпадъци също така представлява значителна загуба на потенциални ресурси и пропуснати възможности за рециклиране в Европа.

Наскоро Комисията публикува съобщение⁴², в което се подчертава необходимостта от подобряване на готовността за реакция на национално, регионално и местно равнище по отношение на прилагането на законодателството в областта на околната среда. В съобщението се посочва, че подобрения могат да бъдат постигнати чрез доразвиване на съществуващите рамки за инспекции и надзор.

---

³⁷ Follow-up study on the implementation of Directive 1999/31/EC on the landfill of waste in EU-25 („Последващо проучване на прилагането на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци в ЕС-25“), COWI consultants, юни 2007 г., стр. 79.

³⁸ Проучване на COWI, loc. cit., стр. 5. В някои държави — членки на ЕС-10, от този проблем са засегнати 50 % от домакинствата.

³⁹ (BIOIS), implementing EU waste legislation for green growth („Прилагане на законодателството на ЕС в областта на отпадъците за екологосъобразен растеж“), окончателен доклад за 2011 г., стр. 11—13, 88.

⁴⁰ EEA Report No.7/2012, Copenhagen 2012, „movements of waste across the EU’s internal and external borders“, стр. 20.

⁴¹ BiPRO/Umweltbundesamt, „Services to support the IMPEL network in connection with joint enforcement actions on waste shipment inspections and to co-ordinate such actions“ („Услуги за подкрепа на мрежата IMPEL във връзка със съвместни правоприлагачи действия по проверки на превоза на отпадъци и за координиране на тези действия“), окончателен доклад от 15 юли 2009 г.

⁴² („Подобряване на резултатите от мерките на ЕС в областта на околната среда: изграждане на доверие чрез повишаване на познанията и готовността за реакция“) COM(2012) 95 окончателен, 7 март 2012 г.

3. УПРАВЛЕНИЕ НА ПЛАСТМАСОВИТЕ ОТПАДЪЦИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА РЕСУРСИТЕ

По-устойчивите модели за производство на пластмаса и по-доброто управление на пластмасовите отпадъци — особено по-високите равнища на рециклиране — предлагат значителен потенциал за подобряване на ефективността на ресурсите. Същевременно те биха спомогнали за намаляване на вноса на суровини, както и на емисиите на парникови газове. Икономии на ресурси могат да бъдат значителни. С малки изключения пластмасата се произвежда единствено от петрол и понастоящем за нейното производство се използват около 8 % от световното производство на петрол, от които 4 % като суровина и 3—4 % като енергия за производствените процеси⁴³.

От гледна точка на ефективността на ресурсите особено важно е да се предотврати депонирането на пластмасови отпадъци. Всяко депониране на пластмаса е очевидна загуба на ресурси, която следва да се избягва в полза на рециклирането или на оползотворяването на енергията от тези отпадъци като следващ най-добър вариант. При все това в няколко държави членки процентът на депониране на пластмаса остава висок поради липсата на подходящи алтернативи и недостатъчното използване на доказали ефективността си икономически инструменти.

Необходимостта от опазване на природните ресурси и подобряване на ефективността на ресурсите може да бъде двигател за повишаване на устойчивостта в производството на пластмаса. В най-добрия случай всички пластмасови продукти следва да бъдат напълно рециклируеми и при разумни разходи.

Рециклирането започва още във фазата на проектиране на продуктите. Поради това проектирането на продукти има потенциал да стане един от основните инструменти за прилагане на наскоро приетата Пътна карта за ефективно използване на ресурсите⁴⁴.

Ниските проценти на рециклиране и износът на пластмасови отпадъци за преработка в трети държави водят до значителна загуба на невъзобновяеми ресурси и на работни места в Европа. До голяма степен потенциалът за рециклиране на пластмаса все още не се оползотворява. Така например ирландската програма за пазарно развитие на ресурсите от отпадъци определи пластмасите като материалите с най-голям потенциал за рециклиране в Ирландия⁴⁵. В Германия, където понастоящем се изгарят 60 % от пластмасовите отпадъци, също има големи възможности за повишаване на нивото на тяхното рециклиране⁴⁶.

В проведено неотдавна проучване беше установено, че рециклирането и материалните икономии на пластмаса имат най-голям принос за оказване на въздействие върху ограничаването на изменението на климата, абиотичното изчерпване на ресурсите и сладководната екотоксичност. По-големият производствен обем на пластмаси би допринесъл в най-голяма степен за намаляване на въздействията върху околната среда.

⁴³ Hopewell, Dvorak, R. & Kosior, E. (2009). Plastics recycling: challenges and opportunities („Рециклирането на пластмаси: предизвикателства и възможности“). *Philosophical transactions of the Royal Society N 364*: 2115—2126.

⁴⁴ Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа COM(2011) 571 окончателен; за придружаващите я работни документи на службите на Комисията вж. http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/pdf/com2011_571.pdf.

⁴⁵ (BIOIS) implementing EU waste legislation for green growth („Прилагане на законодателството на ЕС за отпадъците с цел екологичен растеж“), окончателен доклад, стр. 187.

⁴⁶ *Trendresearch: Der Markt für das Recycling von Kunststoffen in Mitteleuropa, Marktentwicklung, technische Machbarkeit und ökologischer Nutzen*, Bremen, 2011.

Наред с това пластмасата показва най-голям потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове, заедно с биомасата и металите⁴⁷.

4. МЕЖДУНАРОДНО ИЗМЕРЕНИЕ

Пластмасата е основен източник на замърсяване на морските води в световен мащаб. Разпространението на пластмасовите отпадъци не зависи от границите, поради което са необходими международни действия за ефективното разрешаване на проблема с пластмасовите отпадъци в морските води. Това бе ясно посочено на Конференцията на ООН за устойчиво развитие „Рио+20“ през юни 2012 г.

Проблемът се превърна в обществено достояние благодарение на неотдавнашни резолюции на ООН, екологични споразумения в световен мащаб и решения на международни агенции. Петата международна конференция относно морското замърсяване в Хонолулу, организирана съвместно от Програмата на ООН за околната среда (ЮНЕП) и Националното управление на океанските и атмосферни изследвания (NOAA)⁴⁸ през март 2011 г., би могла да бъде първата стъпка към глобална стратегия и планове за действие във връзка със замърсяването на морските води с пластмаса. На тази конференция като първостепенен проблем бяха посочени слаборазвитите системи за управление на отпадъците в големи части от света, тъй като те са основният фактор, който оказва влияние върху пренасянето на пластмасови отпадъци от сушата в морската среда. Изграждането на капацитет за управление на отпадъците е област, в която са необходими повече усилия⁴⁹.

Стокхолмската конвенция за УОЗ има отношение към пластмасата във връзка с това, че ограничава използването на търговски забавители на горенето като пентабромодифенил етери и октабромодифенил етери (BDE). Конвенцията също така забранява рециклирането на материали, съдържащи УОЗ, като някои бромирани забавители на горенето.

Регионалните морски конвенции, като например Конвенцията за защита на морската среда в Североизточния Атлантически океан (OSPAR), Конвенцията за защита на морската среда и на крайбрежните райони в Средиземноморието (Конвенцията от Барселона), Конвенцията за защита на морската среда в Балтийско море (HELCOM) и Конвенцията за опазване на Черно море от замърсяване, също могат да помогнат за решаване на проблема с отпадъците в морските води. Например през 2012 г. Конференцията на страните по Конвенцията от Барселона прие документ за политиката и свързана с него стратегическа рамка за управление на отпадъците в морските води. Действията в рамките на регионалните морски споразумения също биха помогнали на държавите членки да изпълняват по-добре задълженията си съгласно Рамковата директива за морска стратегия (РДМС) с цел до 2020 г. да се постигне или поддържа добро екологично състояние на морската среда.

⁴⁷ (BIOIS) (2011) Analysis of the Key Contributions to Resource Efficiency („Анализ на ключови приноси за ефективността на ресурсите“), окончателен доклад, стр. 101.

⁴⁸ Национално управление за океански и атмосферни изследвания.

⁴⁹ GESAMP (2010), loc.cit., Rep. Stud. No. 82, 68 стр., стр.31.

5. ВАРИАНТИ НА ПОЛИТИКАТА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ПЛАСТМАСОВИТЕ ОТПАДЪЦИ В ЕВРОПА

Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците вече проправи пътя за нов подход към тяхното управление. С нея се установява разширена отговорност на производителя (член 8) и се набелязват солидни и иновативни фактори за устойчиво производство, като се отчита целият жизнен цикъл на продуктите. Държавите членки се насърчават да предприемат законодателни или незаконодателни мерки за засилване на повторната употреба, предотвратяването, рециклирането и други дейности за оползотворяване на отпадъците. Производителите следва да се насърчават да участват в създаването на приемателни пунктове за излезли от употреба продукти. Те могат да участват в управлението на отпадъците и да поемат финансова отговорност за тази дейност, както и да предоставят информация на обществеността относно възможностите за повторна употреба и рециклиране на продуктите. Предприемат се подходящи мерки за насърчаване на проектирането на продукти по такъв начин, че да се намали въздействието им върху околната среда и генерирането на отпадъци в процеса на производството и последващата им употреба. Тези мерки могат да насърчават разработването, производството и пускането на пазара на продукти, които са технически издръжливи и са пригодени за многократна употреба и за безопасно за околната среда управление в края на жизнения им цикъл.

Представените в настоящия раздел варианти на политиката следват подход, който взема под внимание жизнения цикъл, започващ с проектирането на пластмасовите продукти. Очевидно е, че проектирането на пластмаси и пластмасови продукти има ключова роля за устойчивостта и определя следващите етапи в жизнения цикъл на пластмасите. Например рециклирането на пластмаси зависи до голяма степен от състава на пластмасовите материали и от проектирането на пластмасовите продукти.

5.1. Прилагане на йерархията на отпадъците към управлението на пластмасовите отпадъци

По принцип рециклирането на пластмасови отпадъци е по-добър вариант в сравнение с оползотворяването на получената от тях енергия или депонирането им. Въпреки че от гледна точка на жизнения цикъл не всички пластмасови отпадъци могат да бъдат подходящи за рециклиране, няма технически причини, поради които пластмасата да се депонира, вместо да се рециклира или да се използва с цел оползотворяване на енергията. Това би могло да се въведе чрез постепенно премахване или чрез забрана на депонирането на пластмасови отпадъци посредством изменение на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци. И двата варианта вече се използват за биоотпадъци (последователно премахване на депонирането), както и за гуми, течности и експлозиви (забрана на депонирането).

Държавите членки с равнища на депониране под 5 % като Германия, Нидерландия, Швеция, Дания, Белгия и Австрия постигат между 80 % и 100 % оползотворяване на пластмасовите отпадъци, включително рециклиране. Всички тези държави са привели в действие мерки, равностойни на забрана на депонирането, които ефективно водят до отклоняване на горимите отпадъци от депата за отпадъци. По-голямата част от държавите членки с по-слаби резултати не прилагат такива мерки и основават приемането на отпадъци в депата на данъци/такси за депониране, които понякога са едва 7 EUR на тон.

При все това някои държави членки с високи равнища на оползотворяване и забрани на депонирането все още отбелязват скромни равнища на рециклиране на пластмаса средно от около 28 %⁵⁰. Настоящото съотношение между рециклирането на пластмаса и оползотворяване на енергията от пластмасовите отпадъци може да се подобри чрез мерки за разделно събиране, сортиране и оползотворяване като материали. Забрана на депонирането, която автоматично дава превес на оползотворяването на енергията пред рециклирането, не би била в съответствие с йерархията на отпадъците. Ще бъде полезно да се анализира как икономическите инструменти могат да се използват за направляване на потока от отпадъци сред йерархията на отпадъците, като се избягва „ефектът на прахосмукачката“ в полза на производството на енергия от отпадъци.

Средно почти 50 % от цялото количество пластмаса в ЕС се депонира, като по-голямата част от него са опаковки. Широко разпространената практика да не се прилага разделно събиране на отпадъци и липсата на алтернативи в много държави членки обуславят високите равнища на обезвреждане на пластмасата в депа за отпадъци⁵¹. Депонираната пластмаса не допринася с нищо за оползотворяването като материал и оползотворяването на енергия и поради това представлява загуба от гледна точка на ефективността на ресурсите. В проучване относно прогнозите за генериране на отпадъци в Европа до 2035 г. бе направена оценка на въвеждането на решителни политики за разширяване на рециклирането и бе установено, че пластмасата има най-голям потенциал за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда⁵².

Въпроси:

- 1) **Може ли въпросът с пластмасовите отпадъци да бъде уреден по подходящ начин в съществуващата законодателна рамка за управление на отпадъците или е необходимо съществуващото законодателство да бъде адаптирано?**
- 2) **Как мерките за насърчаване на рециклирането на повече пластмасови продукти могат да бъдат изготвени по най-добрия начин, така че да се гарантира наличието на положителни въздействия за повишаване на конкурентоспособността и растежа?**
- 3) **Възможно ли е настоящото равнище на депониране на пластмасови отпадъци да бъде намалено в достатъчна степен посредством пълното и ефективно прилагане на изискванията за третиране на отпадъците, заложиени в съществуващото законодателство относно депонирането?**
- 4) **Какви мерки биха били подходящи и ефективни за насърчаване на повторната употреба и оползотворяването на пластмаса за сметка на депонирането? Въвеждането на забрана на депонирането на пластмаса може ли да бъде пропорционално решение или би било достатъчно да се увеличат данъците за депониране и да се въведат цели за отклоняване от депониране?**

⁵⁰ *CONSULTIC Marketing & Industrieberatungs GmbH, Kunststoffabfälle und Recycling in Deutschland und Europa, Alzenau 2012.*

⁵¹ BiPRO, Organisation of awareness raising events concerning the implementation of Directive 1999/31/EC on the landfill of waste („Организиране на събития за повишаване на осведомеността относно прилагането на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци“), окончателен доклад, 30 май 2007 г., стр. 17.

⁵² FORWAST, 2010, Policy recommendations, loc.cit.

- 5) **Какви допълнителни мерки могат да бъдат целесъобразни, за да се придвижи оползотворяването на отпадъците по-нагоре в йерархията на отпадъците, с което оползотворяването на енергията да се намали в полза на механичното рециклиране? Данъкът за оползотворяване на енергията може ли да бъде полезна мярка?**
- 6) **Необходимо ли е в Европа да се насърчава или дори да се въведе като задължително разделното събиране на всички пластмасови отпадъци в домакинствата, съчетано със схеми на плащане въз основа на принципа „плащаш повече, ако изхвърляш повече“?**

5.2. Постигане на целите, рециклиране на пластмаса и доброволни инициативи

Цели и износ на пластмасови отпадъци

Приблизително 16 Mt пластмасови отпадъци годишно биха могли да се рециклират, ако бяха изпълнени всички настоящи цели за рециклиране на твърди битови отпадъци, отпадъци от строителство и разрушаване, отпадъци от излезли от употреба превозни средства, опаковки, батерии и ОЕЕО. Тази цифра показва, че съществуват приблизително още 9 Mt пластмасови отпадъци (от общо 24,9 Mt), които не са изрично обхванати от задължителни цели за повторна употреба/оползотворяване, най-вече такива от мебели и оборудване, различно от електрическо и електронно оборудване⁵³. Директивата относно опаковките е единственият нормативен акт на ЕС, с който се определя конкретна цел за рециклиране на пластмасови опаковки. Би могла да се обмисли възможността за определяне на допълнителни конкретни цели за рециклирането на пластмасови отпадъци освен целта за отпадъците от пластмасови опаковки.

Възможно е целите за рециклиране, определени в европейското законодателство в областта на отпадъците, да са довели и до увеличаване на наличностите на рециклируеми отпадъци, както заключава Европейската агенция за околната среда (ЕАОС)⁵⁴. Това, заедно с високите цени, плащани от бързо развиващата се азиатска икономика, позволи износът на пластмасови отпадъци за Азия да нарасне многократно през последните 10 години. Въпреки че това само по себе си не е неприемливо, може да се твърди, че по отношение на околната среда рециклирането на пластмасови отпадъци в Европа е по-добър вариант и че пластмасовите отпадъци, изнасяни за държави извън ЕС, следва да се рециклират в съоръжения, които отговарят на стандарти, еквивалентни на прилаганите в ЕС. Износът на пластмасови отпадъци, които накрая попадат в неотговарящи на стандартите съоръжения или се обезвреждат, може да е в противоречие с екологичната цел за опазване на ресурсите, формулирана в Рамковата директива за отпадъците (РДО).

- 7) **Необходими ли са конкретни цели за рециклиране на пластмасови отпадъци, за да се увеличи тяхното рециклиране? Какви други видове мерки могат да се въведат?**
- 8) **Необходимо ли е да се въведат мерки за предотвратяване на неотговарящото на стандартите рециклиране или изхвърлянето на рециклируеми пластмасови отпадъци, изнасяни за трети държави?**

⁵³ (BIOIS)(2011), Study on coherence of waste legislation („Проучване относно съгласуваността на законодателството в областта на отпадъците“), loc.cit., стр. 30.

⁵⁴ EEA Report No.7/2012, Copenhagen 2012, „movements of waste across the EU’s internal and external borders“ („Движения на отпадъците през вътрешните и външните граници на ЕС“), стр. 21.

Доброволни действия

Доброволните действия също могат да окажат значителен принос за облекчаване на проблема с пластмасовите отпадъци в околната среда и за свеждане до минимум на използването на ресурси. Очевидно лесно осъществима цел биха били отпадъците от пластмасови опаковки, чийто дял в общото количество на генерираните пластмасови отпадъци възлиза на 63 %. Създаването на „насоки за екологосъобразни опаковки“, които производителите и търговците на дребно биха се ангажирали да следват, може да бъде стъпка в правилната посока. Подобна инициатива може да включва определянето на параметри за измерване на екологосъобразността на опаковките, най-добри налични техники за производителите на пластмасови опаковки, независима система за етикетиране с цел измерване на индивидуалните влияния на потребителите върху околната среда, информационни кампании за повишаване на осведомеността на потребителите за свързаните с пластмасата опасности и обезвреждането на пластмаса, както и организирането на разделно събиране. Съществуващите инициативи като Европейския форум за пазара на дребно, EUROPEN (Европейската организация за опаковане и околна среда), платформата PET Bottle Platform и Vinyl 2010+ могат да обединят своите усилия в посока към по-устойчиво производство и обезвреждане на пластмаса. Могат да се създадат подобни схеми за събиране и оползотворяване на използвани в селското стопанство пластмаси, различни от опаковки, които са лесни за рециклиране поради еднородния им химичен състав. Като пример може да се използва приетата от Обединеното кралство „Програма за събиране и оползотворяване на пластмасови отпадъци в селското стопанство“⁵⁵. Подобни инициативи могат да бъдат насочени към пластмасите от ОЕЕО и от излезли от употреба превозни средства, чийто дял в европейските пластмасови отпадъци възлиза на 10 %. И накрая, важен фактор за намаляване на пластмасовите отпадъци могат да бъдат инвестициите на производителите в по-доброто проектиране на продуктите. Член 8 от РДО съдържа разпоредби в този смисъл, като ранното доброволно адаптиране може да доведе до подобри резултати, отколкото наложена от законодателството промяна.

- 9) **Възможно ли е допълнителните доброволни действия, по-специално от страна на производителите и търговците на дребно, да бъдат подходящ и ефективен инструмент за постигане на по-добро използване на ресурсите през жизнения цикъл на пластмасовите продукти?**

5.3. Насочване на поведението на потребителите

Придаване на стойност на пластмасата

Пластмасата се възприема като материал без собствена стойност и това схващане насърчава изхвърлянето ѝ. Всички пластмаси обаче са високотехнологични и сложни материали, които потребителите следва да ценят, за да се стимулира тяхната повторна употреба и рециклиране.

По отношение на някои пластмасови продукти (например бутилките за напитки от PET) може да се въведе система на депозит и връщане — това би мотивирало притежателя на продукт, който е в края на жизнения си цикъл, да възстанови депозита си, връщайки продукта в определения събирателен пункт, като същевременно се избягват

⁵⁵ Пластмасите в селското стопанство, които са различни от опаковки, включват канапи за балиране, покрития за обвиване на растения, оранжерийни фолиа, градински покривала, фолиа за мулчиране и покривала за силажи. Вж. www.defra.gov.uk/corporate/consult/agri-plastics/index.htm.

ограниченията на конкуренцията или монополните структури. За някои пластмасови продукти новите предприемачески модели като системите за лизинг, при които производителят остава собственик на продукта, могат да бъдат полезен инструмент, гарантиращ, че продуктът се събира и третира по екологосъобразен начин.

Въпрос:

- 10) Има ли възможност за разработване на системи за депозит и връщане или за лизинг за определени категории пластмасови продукти? Ако отговорът е положителен, как може да се избегне отрицателното въздействие върху конкуренцията?**

Предоставяне на повече информация на потребителите относно купуваните от тях стоки

Информираният потребител може да играе решаваща роля за насърчаване на по-устойчиви модели за производство на пластмаса и пластмасови продукти, с които се подобрява ефективността на ресурсите. При насочване на поведението на потребителите ясната, разбираема и сбита информация би била от основно значение за тяхната информираност относно съдържанието на пластмаса в даден продукт и потенциално вредните му добавки/оцветители, тяхното влияние върху рециклируемостта на продукта и необходимите предпазни мерки при неговата употреба.

Тази информация може да включва също показатели за екологични резултати, като например характеристики, свързани с рециклируемостта, възможността за компостиране и ресурсната ефективност на пластмасовите продукти. За някои от тези продукти може да е от значение и информацията относно рециклираното съдържание, рециклируемостта и възможността за поправка.

Пълна продуктова информация относно вида пластмаса и нейната рециклируемост може да се предоставя и извън съществуващите схеми с цел да се позволи на потребителите да правят информиран избор при покупката на пластмасови продукти. Възможността за просто и ефективно рециклиране може да бъде отразена в цената на продукта и да се използва като маркетингова стратегия. Информацията, основана на отражението върху околната среда или екомаркировките, също може да се използва за улесняване на информирания избор по отношение на характеристиките на продукта през целия му жизнен цикъл.

Въпрос:

- 11) Според Вас каква информация е необходима на потребителите, така че да могат да оказват пряко въздействие върху ефективността на ресурсите при избора на пластмасови продукти?**

5.4. Към по-устойчиви видове пластмаси

Проектиране на пластмаси за лесно и икономично рециклиране „от люлката до люлката“⁵⁶

---

⁵⁶ Пластмасовите отпадъци и рециклирането са разгледани в рамките на публично-частното партньорство SPIRE (Устойчива преработвателна промишленост), което е в процес на подготовка. За повече подробности вж. [http://www.suschem.org/documents/document/20120124124146-sustainable_process_industry_1209c\(1\).pdf](http://www.suschem.org/documents/document/20120124124146-sustainable_process_industry_1209c(1).pdf).

Важен фактор за постигане на по-голяма устойчивост при производството на пластмаса е нейното проектиране. Въпреки че съществуват няколко основни пластмаси (полимери), използваните в производството на пластмаса множество добавки могат да бъдат сериозна пречка за нейното рециклиране или да доведат до рециклиране, при което се получават продукти с по-ниска стойност и качество в сравнение с рециклирането „от люлката до люлката“.

Намаляването на опасните вещества в пластмасите би увеличило тяхната рециклируемост. Постепенното изваждане от употреба на тези вещества както в новите, така и в рециклираните продукти, също би намалило рисковете, свързани с тяхната употреба. В Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа се предлага до 2020 г. всички вещества, пораждащи сериозно безпокойство, да бъдат включени в списъка на кандидат-веществата за REACH, който ще съдържа съответните пластмасови добавки.

Наличието на подходящ поток от информация от производителите към рециклиращите субекти също е от значение. Ясните информационни листове за безопасност за използваните от преработвателите пластмасови гранули могат да повишат висококачественото рециклиране. Полезни биха били също етикетването и информацията за химичния състав на доставената на преработвателите пластмаса, включително всички съдържащи се в нея добавки.

Въпроси:

- 12) Какви промени в химическото проектиране на пластмасите биха подобрили тяхната рециклируемост?**
- 13) По какъв начин информацията за химичния състав на пластмасите може да достигне до всички участници във веригата за рециклиране на отпадъци?**

Нови предизвикателства, породени от иновативните материали

Възможно е да възникнат нови рискове в резултат от използването на иновативни материали като наноматериалите — например в бутилки, произведени от полиетилен терефталат (PET)⁵⁷, в опаковките като цяло, при осигуряването на селективна газопропускливост при опаковките за храни или от наносензорите за откриване на развалени храни⁵⁸. Съгласно подхода на ЕС рисковете, свързани с отделните наноматериали, се оценяват за всеки конкретен случай. Оценката на потенциалните рискове за околната среда и здравето обаче среща затруднения поради недостига на екологични и токсикологични данни. Съществуващото понастоящем общоевропейско

⁵⁷ Centre for Technology Assessment. Dinner is served! Nanotechnology in the kitchen and in the shopping basket – Abstract of the TA-SWISS study “Nanotechnology in the food sector” (Център за оценка на технологиите. „Вечерята е сервирана! Нанотехнологиите в кухнята и в пазарската кошница“ — Извадка от проучването на TA-SWISS „Нанотехнологиите в хранително-вкусовата промишленост“). 2009 г. www.ta-swiss.ch/a/nano_naf0/KF_Nano_im_Lebensmittelbereich.pdf.

⁵⁸ Busch L. Nanotechnologies, food, and agriculture: next big thing or flash in the pan? („Нанотехнологиите, храните и селското стопанство: следващото голямо откритие или фиаско?“) *Agric Hum Values*. 2008;25:215–218; Sozer N., Kokini JL. Nanotechnology and its applications in the food sector. („Нанотехнологиите и техните приложения в хранително-вкусовата промишленост“) *Trends Biotechnol*. 2009; 27(2): 82—9.

определение за наноматериали може да улесни по-ефективното получаване и събиране на такива данни⁵⁹.

Нарастващото използване на микрочастици от чиста пластмаса също е повод за безпокойство. В някои потребителски продукти като почистващи кремове и душ-гелове производителите добавят пластмасови микрочастици вместо естествени почистващи частици. Тези частици могат да попаднат в моретата, тъй като системите за управление на водите не са оборудвани да задържат този вид материали.

Въпрос:

14) Как могат да се преодолеят предизвикателствата, произтичащи от използването на пластмасови микрочастици в продукти или промишлени процеси и на наночастици в пластмасите?

5.5. Дълготрайност на пластмасите и пластмасовите продукти

Много проблеми в областта на управлението на пластмасовите отпадъци, като например увеличаващите се количества на пластмасата в морските води, се дължат на изключителната дълготрайност на пластмасовите материали, които обикновено надживяват продуктите, в които са вложени. Проблемите се усложняват, когато пластмасовите продукти са специално проектирани за еднократна употреба или за кратък жизнен цикъл, или когато жизненият им цикъл е умишлено скъсен.

Проектиране на продукти с по-дълъг жизнен цикъл, за повторна употреба и поправка

За да се гарантира устойчивост в производството и потреблението на пластмасови продукти, както и за да се избегне загубата на невъзобновяеми природни ресурси, пластмасовите продукти следва да бъдат проектирани по такъв начин, че да имат максимална дълготрайност. Това е трудна за постигане цел поради няколко неблагоприятни фактори като планираното или техническото остаряване⁶⁰, както и проектирането на пластмасовите продукти по начин, при който поправката им е икономически неизгодна или технически невъзможна.

Пластмасови продукти като електрическо и електронно оборудване често не са проектирани по начин, позволяващ повторната им употреба. Тъй като проектирането на нов дизайн може да се използва за маркетингови цели, дори и малкият напредък в техническите иновации често става повод за пускане на пазара на изцяло нов продукт, вместо да се избере модулна система, проектирана за лесно и евтино подмяне на иновативните компоненти. Например обичайна практика е да се продава съвсем нов лаптоп, изработен от пластмаса, когато простата замяна на CPU чипа би могла да бъде достатъчна в техническо отношение за неговото модернизирание.

⁵⁹ Препоръка 2011/696/ЕС на Комисията от 18 октомври 2011 г. относно определението за наноматериали:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:275:0038:0040:BG:PDF>.

⁶⁰ Планираното остаряване е бизнес стратегия, при която остаряването на даден продукт (процесът на остаряване — т.е. той не е модерен или вече е неизползваем) е планирано и е заложено в него от самия му замисъл, вж.: Slade, G., „Made to Break: Technology and Obsolescence in America“ („Направено така, че да се счупи: технологиите и техническото остаряване в Америка“), Harvard University Press, 2006 г.

Всяко проектиране, което умишлено прави невъзможна поправката на пластмасовите продукти, следва да се избягва⁶¹. Разработването на изисквания или насоки относно възможността за повторна употреба и за поправка на пластмасовите продукти е вариант, който трябва да се разгледа. Вече са започнали определени дейности по разработването на методики за измерване на възможността за повторна употреба на продуктите⁶². Като евентуално решение може да се посочи изготвянето на правила за екопроектиране, които да определят конкретни критерии относно възможността за повторна употреба, дълготрайността, възможността за поправка и модулната конструкция, както вече е предвидено в член 9, параграф 1 от РДО.

15) Необходимо ли е политиката относно проектирането на продукти да се занимае с планираното остаряване на пластмасовите продукти и да поощрява повторната употреба и модулното проектиране с цел да се намалят пластмасовите отпадъци?

16) Могат ли новите правила за екопроектиране да повишат повторната употреба и дълготрайността на пластмасовите продукти?

Пластмасови продукти за еднократна употреба и краткотрайни пластмасови продукти

От гледна точка на предотвратяването на отпадъците и ефективността на ресурсите е желателно да се вземат мерки, за да се избегне разпространението на краткотрайни продукти и продукти за еднократна употреба (като найлоновите торбички), ако тези мерки се основават на оценка на жизнения цикъл и анализ на отражението на продуктите върху околната среда⁶³.

Евтини пластмасови аксесоари, излишно опаковани продукти, артикули за забавление, малотрайни играчки и други подобни категории изделия се разпространяват масово на цени, които не отразяват свързаните с тях цялостни разходи за опазване на околната среда, включително разходите за управление на отпадъците. Същото се отнася и за продуктите за еднократна употреба като найлоновите торбички за еднократна употреба.

Найлоновите торбички са емблематични за съвременното консумативно общество, тъй като са леки, практични, безплатни и често се изхвърлят след еднократна употреба. Те обаче оказват значителен натиск върху околната среда. През 2010 г. на пазара на ЕС са пуснати 95,5 милиарда найлонови торбички (1,42 Mt), като по-голяма част от тях (92 %) са за еднократна употреба. Още по-тревожен е фактът, че те ненужно увеличават количеството на пластмасовите отпадъци в морската среда, като имат същото неблагоприятно въздействие като другите пластмасови отпадъци. Поразителен пример е, че найлоновите торбички са възлизали на 73 % от отпадъците, събрани от траулери по протежение на крайбрежието на Тоскана⁶⁴. След обществена консултация във връзка с найлоновите торбички, проведена през лятото на 2011 г., Европейската комисия

⁶¹ Безброй електрически съоръжения, като например зарядните устройства за мобилни телефони, са херметически затворени и не могат да бъдат отворени за поправка.

⁶² От Международната електротехническа комисия (IEC) и службите на Комисията. Вж. Проучване и доклади на Съвместния изследователски център (СИЦ): „Integration of resource efficiency and waste management criteria in European product policies“ („Включване на критериите за ефективност на ресурсите и управление на отпадъците в европейските политики по отношение на продуктите“): <http://ict.jrc.ec.europa.eu/assessment/projects#d>.

⁶³ Вж. http://ec.europa.eu/environment/eussd/product_footprint.htm.

⁶⁴ ARPA, ARPAT, DAPHNE II (2011), L'impatto della plastica e dei sacchetti sull'ambiente marino.

предприе инициатива, насочена към оценка на вариантите за ограничаване на употребата на еднократните пластмасови торбички.

Разработването на пазарни инструменти въз основа на показатели за въздействието върху околната среда може да бъде възможност за отклоняване на производството и потреблението от краткотрайните пластмасови продукти и пластмасовите продукти за еднократна употреба. Това в крайна сметка би било обосновано от принципа „замърсителят плаща“.

В по-общ план може да се стигне до изкривяване на цените и дискриминация спрямо екологосъобразните практики⁶⁵. Въвеждането на система, отразяваща действителните разходи, свързани с околната среда, които обхващат целия цикъл от добива на суровини до производството, разпространението и обезвреждането, би насърчило по-устойчивото производство и би компенсирало пазарните неуспехи. Екологосъобразните обществени поръчки и финансови инструменти като екологичните данъци също биха спомогнали за подобряване на ситуацията.

Въпроси:

- 17) **Необходимо ли е да се въведат пазарни инструменти с цел по-точно отразяване на свързаните с околната среда разходи, обхващащи целия цикъл от производството на пластмаса до окончателното ѝ обезвреждане?**
- 18) **Как най-ефективно може да се реши проблемът, породен от краткотрайните пластмасови продукти и пластмасовите продукти за еднократна употреба?**

5.6. Насърчаване на биоразградимите пластмаси и биопластмасите

Биоразградими пластмаси

Биоразградимите пластмасови⁶⁶ продукти често се възприемат като потенциално решение на проблема със замърсяването с пластмаса и привличат все по-голямо обществено внимание. Въпреки че те все още представляват малък сегмент от пазара, производството на биоразградими пластмаси понастоящем функционира с капацитет в промишлени мащаби, с прогнозиран ръст в Европа от 0,23 Mt годишно през 2007 г. на 0,93 Mt годишно през 2011 г.⁶⁷

Терминът „биоразградими“ сам по себе си може да бъде разбран погрешно от потребителите. Въпреки че е възможно те да изтълкуват етикета „биоразградими“ като „годни за домашно компостиране“, в действителност голяма част от биоразградимите пластмаси могат да бъдат биоразградени само при твърде специфични условия на постоянно висока температура и влажност в промишлени инсталации за компостиране и не са годни за домашно компостиране, нито се разграждат в разумен период от време,

⁶⁵ ОИСП, Environmentally harmful subsidies: challenges for reform („Субсидии, вредящи на околната среда: предизвикателства за реформа“), 2005 г.

⁶⁶ Под биоразградими пластмаси се разбират пластмаси, които могат да бъдат разградени от живите организми — по-специално от микроорганизмите — до вода, въглероден диоксид (CO₂), метан (CH₄) и евентуално до нетоксични остатъчни вещества (т.е. биомаса).

⁶⁷ (BIOIS) (2012), Options to improve the biodegradability requirements in the packaging Directive, („Варианти за подобряване на изискванията за биоразградимост в Директивата относно опаковките“), стр. 30.

когато са изхвърлени като отпадъци⁶⁸. Може да е необходимо ясно разграничение между компостируемите в домашни условия и компостируемите в промишлени условия пластмаси, както и информиране на потребителите относно подходящите начини за обезвреждане. Потребителите биха могли да положат недостатъчно грижи за обезвреждане на продуктите поради объркване, произтичащо от погрешното разбиране, че продуктите, обозначени като биоразградими, ще се разпаднат в рамките на кратки периоди от време при естествени условия.

Също така съществуват твърдения относно биоразградимостта, които следва да бъдат внимателно разгледани. Например раздробяването на пластмаса, подсилено с оксидиращ агент (обикновено метална сол) в присъствието на кислород, топлина и ултравиолетова светлина, води до образуването на микроскопични пластмасови частици със свойства, сходни с тези на нераздробената пластмаса. Остатъчните вещества от оксо-деградацията могат да имат неясни въздействия⁶⁹. Оксо-разградимите пластмаси биха могли да породят риск, който допринася за попадането на количествата пластмасови микрочастици в морската среда, поради което могат значително да увеличат риска от поглъщането на тези частици от живите организми⁷⁰. Наред с това наличието на оксидиращи агенти в потоците от пластмасови отпадъци може да затрудни рециклирането на пластмасата⁷¹. Следва да се прецени дали използването на термина „биоразградими“ изобщо е допустимо в този случай.

Друг открит въпрос е доколко биоразградимата пластмаса може да представлява решение по отношение на замърсяването на морските води с пластмаса. Разграждането в морска среда зависи от множество фактори като вида на продукта, достатъчното наличие на съответни микроорганизми, температурата на водата и плътността на продукта. В някои изпитвания, проведени от Plastral Fidene, е установено, че смес от скорбяла и PCL⁷² се разгражда от 20 до 30 седмици във водите край Австралия, докато в компост⁷³ може да се разгради за 20—30 дни. Освен това е възможно много биоразградими пластмаси да не се разграждат в стомашно-чревния тракт на морските видове, поради което вредата от тях вероятно ще продължи да бъде проблем.

Има няколко пречки пред бързото навлизане на пазара на биоразградимите пластмаси. Без по-нататъшен техническия напредък по отношение на техните функционални свойства те могат да бъдат годни за приложение в някои видове опаковки, като например в опаковките за прясна храна⁷⁴. Възможно е да се наложи извършването на скъпоструващо адаптиране на съществуващите производствени вериги, при които традиционно се използват пластмаси на петролна основа, за да бъдат в състояние да работят с биоразградими пластмаси⁷⁵. Тепърва предстои проучването на конкретното влияние на биоразградимата пластмаса върху водните среди и на нейната токсичност

⁶⁸ (BIOIS) (2012), Options to improve..., loc.cit., стр. 21, 34.

⁶⁹ (BIOIS) (2012), Options to improve..., loc.cit., стр. 15, 16, 23, 37.

⁷⁰ Gregory, M.R., & Andrady, A.L.(2003) Plastics in the marine environment („Пластмасите в морската среда“), в: A.L.Andrady (Ed.), Plastics in the Environment, Hoboken, N.J.:Wiley-Interscience, стр. 379—402.

⁷¹ STAP (2011). Marine Debris as a Global Environmental Problem („Отпадъците в морските води като глобален екологичен проблем“). Глобален екологичен фонд, Washington, DC. 2011, стр. 21.

⁷² Поликапролактон (PCL)

⁷³ Nolan-ITU Pty, Ltd, 2002, Report on Biodegradable Plastics – Developments and Environmental Impacts („Доклад относно биоразградимите пластмаси — развития и въздействие върху околната среда“).

⁷⁴ (BIOIS) Plastic waste in the Environment, loc.cit., стр. 61.

⁷⁵ (BIOIS) (2012), Options to improve..., loc.cit., стр. 47/48.

при компостиране⁷⁶. Въведените системи за третиране на отпадъци все още не са в състояние да разделят в достатъчна степен биоразградимата пластмаса от обикновената, което може да застраши процесите на рециклиране. Техническото адаптиране би могло да увеличи разходите за такова разделяне, тъй като вероятно ще е необходимо по-усъвършенствано оборудване.

Що се отнася до компостирането на биоразградими пластмаси, ще бъдат необходими инвестиции в съоръжения за компостиране, които осигуряват достатъчна предварителна обработка и подходящ процес на компостиране.

- 19) **За какви приложения си струва да се насърчава използването на биоразградими пластмаси и какви рамкови условия следва да се прилагат?**
- 20) **Уместно ли ще бъде да се завишат съществуващите правни изисквания, като се направи ясно разграничение между естествено компостируеми и технически биоразградими пластмаси, и следва ли предоставянето на информация за това разграничение да бъде задължително?**
- 21) **Използването на оксо-разградими пластмаси ще изисква ли някакъв вид намеса с цел да се гарантира правилното протичане на процесите на рециклиране, и ако отговорът е положителен — на какво равнище?**

Биопластмаси

Въпреки че пазарът все още е доминиран над 99 % от пластмасата на петролна основа⁷⁷, вече има нововъзникващ и разрастващ се пазар за биопластмаса, произведена от възобновяеми ресурси⁷⁸. Понастоящем биопластмасите обикновено се произвеждат от скорбяла, извлечена от царевича, ориз, захарна тръстика или картофи.

Представката „био-“ е ясно определена от Европейския комитет за стандартизация (CEN)⁷⁹. При все това потребителите трябва да бъдат напълно наясно, че това се отнася до произхода на ресурса, а не до управлението в края на жизнения цикъл на продукта. Въпреки че по-голямата част от биоразградимите пластмаси понастоящем са биопластмаси, те могат също да се получат от петрол или от комбинация от петрол и биоресурси. Освен това някои биополимери като полиетилен (PE), получен от биоетанол, не са биоразградими. Конкуренцията с производството на храни, вече широко обсъждана в контекста на биогоривата, е проблемен и много спорен въпрос и по отношение на биопластмасите. Значително увеличаване на производството на биопластмаси до равнище, сравнимо с обикновените пластмаси, може да се отрази отрицателно върху производството на хранителни култури, използвани за получаване на биопластмаси. Това може да окаже отрицателно въздействие върху развиващите се икономики и икономиките в преход. Документирано е наличието на връзка между увеличението на цените на царевичата, последвали ръста на производството на етанол в САЩ през 2008 г.⁸⁰. Увеличение на цените на земеползването и суровините би могло да

⁷⁶ За повече информация вж. BIOIS (2012), Options to improve..., loc.cit., стр. 43.

⁷⁷ EUROPEAN COMMISSION, 2011, Packaging and Packaging Waste Statistics in Europe: 1998-2008 („Статистика за опаковките и отпадъците от опаковки в Европа: 1998—2008 г.“).

⁷⁸ Plastic waste in the Environment, loc.cit, стр. 13.

⁷⁹ ftp://ftp.cen.eu/CEN/Sectors/List/bio_basedproducts/BTWG209finalreport.pdf.

⁸⁰ Fortenbery, Randall T. и Park, Hwanil (2008). The Effect of Ethanol Production on the U.S. National Corn Price („Влиянието на производството на етанол върху националната цена на царевичата в САЩ“), Staff Paper Series, University of Wisconsin-Madison.

доведе както до загуба на биологично разнообразие чрез превръщането на неизползвана земя и гори в ниви, така и до увеличаване на селскостопанското потребление на вода и торове. Такива опасения не биха били приложими за биопластмасите, произведени от селскостопански отпадъци и странични продукти от хранителни култури или от соленоводни водорасли.

Въпрос:

22) Какъв следва да е подходът към биопластмасите в контекста на управлението на пластмасови отпадъци и опазването на ресурсите? Следва ли да се насърчава използването на биопластмаси?

5.7. Инициативи на ЕС относно отпадъците в морските води, включително пластмасовите отпадъци

Рамковата директива за морска стратегия (РДМС) 2008/56/ЕО има за цел постигането на добро екологично състояние на всички морски води до 2020 г. В директивата се посочва, че отпадъците в морските води са един от факторите за определяне на доброто екологично състояние, при което „отличителните качества и количествата на отпадъци в морските води не нанасят вреда на крайбрежната и морската среда“. Макар че отпадъците в морските води включват всички видове отпадъци, проучванията показват, че по-голямата част от отпадъците в нашите морета и океани са с пластмасов произход.

През 2010 г. Комисията формулира критерии за държавите членки, насочени към оценка на екологичното състояние на техните морета в контекста на РДМС⁸¹. Няколко от тези критерии се отнасят до отпадъците в морските води. Работната група по отпадъците в морските води извърши преглед на съществуващите данни и методи за контрол на отпадъците в морските води, както се изисква от РДМС. Тя подчерта сериозността на проблема, както и спешната необходимост от по-нататъшни координирани изследвания, за да се гарантира наличието на общ подход за контрол и намаляване на отпадъците. Наред с останалите си задачи групата продължава да работи за хармонизиране на контрола, като оценява свързаните с това разходи и вредата, нанесена от отпадъците в морските води⁸².

Успоредно с това Комисията започна диалог със заинтересованите страни (производители на пластмаса, рециклиращи субекти, търговци на дребно, опаковъчен сектор, пристанищни и корабни органи, неправителствени организации) за установяване на партньорства и предприемане на доброволни действия за разрешаване на проблема с отпадъците в морските води. Освен това съществуват редица текущи проекти и инициативи, чиято цел е да се осигури по-ясна информация относно източниците и въздействието на отпадъците в морските води, както и относно възможните решения. Преглед на всички инициативи и възможни мерки за справяне с този проблем е представен в отделен работен документ на службите на Комисията (SWD(2012) 365).

Успешното осъществяване на политиката относно отпадъците е основна предпоставка за предотвратяване на попадането на пластмасови отпадъци в морската среда. Съществуват дискусии относно определянето на цели, за да се направляват политическите усилия и да се следи за техния успех (например в окончателния вариант

⁸¹ Решение 2010/477/ЕС от 1 септември 2010 г.

⁸² JRC, Marine Litter – Technical Recommendations for the Implementation of MSFD Requirements, („Технически препоръки за прилагане на изискванията на РДМС“) EUR 25009 EN, Люксембург, 2011 г.

на Декларацията на министрите от OSPAR 2010 г.). Предстоящото докладване по РДМС и текущите проекти следва да позволят разработването на базово равнище за ЕС през 2013 г., което може да се използва за установяването на референтни показатели, основни етапи и цели на политиката.

В рамките на някои регионални морски конвенции се разработват планове за действие по отношение на отпадъците в морските води. През февруари 2012 г. бе одобрена стратегия за отпадъците в морските води за Средиземноморието⁸³. Паралелно с плана за морски действия, за североизточната част на Атлантическия океан ще бъде приложен проектът „Риболов за отпадъци“ по отношение на повечето от тематичните области на Конвенцията. Освен това съществуват много инициативи на равнище ЕС, включително развятия на политиките, които във все по-голяма степен отчитат въздействията на отпадъците в морската среда, като преразглеждането на Директивата относно пристанищните приемни съоръжения (пълна информация се съдържа в работния документ на службите на Комисията). Политиката на ЕС по отношение на отпадъците вече предвижда множество разпоредби, чието пълно прилагане би намалило значително отпадъците в морските води. Настоящата Зелена книга определя редица допълнителни варианти на политиката, които биха допринесли за намаляване на отпадъците в морските води. Възможно е обаче да възникне необходимост от предприемането на други действия извън обхвата на настоящата Зелена книга, като например провеждането на поведенчески проучвания, в резултат на които да се оптимизират мерките за повишаване на осведомеността на потребителите.

В няколко държави членки, региони и общности е постигнато такова повишаване на осведомеността сред потребителите чрез организиране на дни за почистване на плажната ивица. Подобни инициативи са многобройни и се провеждат на различни равнища и в различни дни, но липсва координация на равнище ЕС на всички текущи дейности, включително на мероприятията за повишаване на осведомеността.

Въпроси:

- 23) **Какви действия, различни от описаните в настоящата Зелена книга, могат да се предвидят за намаляване на отпадъците в морските води? Необходимо ли е някои действия, свързани с отпадъците в морските води, да бъдат координирани на равнище ЕС (например чрез създаването на координиран Европейски ден за почистване на крайбрежната ивица с цел повишаване на осведомеността)?**
- 24) **В предложението си за нова програма за действие в областта на околната среда Комисията предлага да се определи количествена цел за целия ЕС за намаляване на отпадъците в морските води. Как определянето на такава цел може да осигури добавена стойност на мерките за цялостно намаляване на пластмасовите отпадъци? Как може да се определи такава цел?**

5.8. Международни действия

Съгласно член 4 от Базелската конвенция всяка договаряща страна се задължава да обезпечи наличността на подходящи съоръжения за обезвреждане за целите на екологосъобразното управление на опасни и други отпадъци. Съоръженията трябва да са разположени, доколкото това е възможно, на нейна територия независимо от мястото

⁸³ <http://www.mepielan-bulletin.gr/default.aspx?pid=18&CategoryId=10&ArticleId=95&Article=MEDITERRANEAN-SEA---The-COP-17-of-the-Barcelona-Convention-Adopts-the-Paris-Declaration>.

на обезвреждане на отпадъците. Това общо изискване се прилага и за пластмасовите отпадъци.

Новата стратегическа рамка за 2012—2021 г., приета на 10-та Конференция на страните по Базелската конвенция през 2011 г., включва в своите стратегически цели постигането на екологосъобразно управление в областта на предотвратяването и намаляването на отпадъците. Конференцията на страните реши да възложи на техническа експертна група да разработи рамка за екологосъобразно управление на отпадъците на международно равнище⁸⁴.

Установеното през 2010 г. Глобално партньорство за управление на отпадъците на Международния екологичен технологичен център (IETC) съгласно Програмата на ООН за околната среда (ЮНЕП)⁸⁵ понастоящем се стреми да насърчава на международно равнище прилагането на цялостен подход към управлението на отпадъците, който да служи като платформа за засилване на международното сътрудничество на заинтересованите страни. В момента се подготвят работни планове по отношение на финансирани ключови области като управлението на твърдите отпадъци, отпадъците в морските води и намаляването на отпадъците, които ще имат решаващо значение за управлението на пластмасовите отпадъци в международен план. Може да се предвиди и ключова област, свързана с пластмасовите отпадъци.

Новата политика за съседство на ЕС (ЕПС) и предприєдинителната политика могат да спомогнат за насърчаване на действията за подобряване на управлението на пластмасовите отпадъци и за преодоляване на настоящите предизвикателства. Така например участието на съседни държави от Южното Средиземноморие и региона на Черно море е много важно за постигането на добро екологично състояние на Средиземно и на Черно море без наличие на пластмаса⁸⁶.

Проблемът с пластмасовите отпадъци в морските води следва да бъде разгледан и чрез двустранни и регионални дискусии/форуми/планове за действие и т.н. (ЕПС). Освен това съществува ясна необходимост от свързването на тези политически рамки и действия с действията в контекста на Програмата на ООН за околната среда, като например Програмата за действие в Средиземноморието, за да се засили прилагането на Конвенцията от Барселона и да се сведе до минимум въздействието на пластмасовите отпадъци в морските води.

Срещата на високо равнище „Рио+20“ предостави възможността за разглеждане на проблема с отпадъците в морските води на световно равнище. В окончателния документ бе призната необходимостта от продължаване на усилията за намаляване на разпространението и въздействието на замърсяването на морските води, включително морските отпадъци и най-вече пластмасовите, произтичащи от редица морски и намиращи се на сушата източници, в това число от корабоплаването и оттичането на водите от земната повърхност. Бе поет конкретен ангажимент за предприемане до 2025 г. на действия въз основа на събрани научни данни с цел постигане на значително намаляване на морските отпадъци, за да се предотврати вредата за крайбрежната и морската среда.

Въпроси:

⁸⁴ UNEP/CHW.10/CRP.25 от 20 октомври 2011 г.

⁸⁵ <http://www.unep.org.jp/Ietc/SPC/activities/GPWM/GPWMFrameworkDocumentv.11282011.pdf>.

⁸⁶ В Турция 56 % от твърдите битови отпадъци се депонират в незаконни сметища.

- 25) **Необходимо ли е в „Новата политика за съседство“ на ЕС да се отдели още по-приоритетно място на въпроса с пластмасовите отпадъци, за да се намали замърсяването с пластмаса в Средиземно и Черно море?**
- 26) **Как ЕС може да насърчава по-ефективно международните действия за подобряване на управлението на пластмасови отпадъци в световен мащаб?**